

Polsslag Ondernemend Limburg

januari 2019

*VKW Limburg en UNIZO Limburg houden de **vinger**
aan de pols van de Limburgse economie*

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Wat is de POL ?

- ✓ Online bevraging bij Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders
- ✓ Op het einde van elk kwartaal
- ✓ 10 meerkeuzevragen over omzet, tewerkstelling, investeringen, export en winstmarge
- ✓ Eén kerngetal = **POL**: geeft weer hoe de Limburgse ondernemer de economische gang van zaken aanvoelt
- ✓ Reeds **52e peiling** (13 jaar)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Waarom is de POL uniek?

- ✓ Niet afgeleid uit bestaande statistieken
- ✓ Aanvoelen van de Limburgse ondernemers zélf
- ✓ Zeer recente cijfers (peiling eind december)
- ✓ Representatief en relevant:
 - volledige spectrum van ondernemend Limburg: kleine, middelgrote én grote bedrijven
 - op ruime schaal
- ✓ Naast de komende periode, ook bevraging naar resultaten van de afgelopen periode

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

De POL

- ✓ Momentopname (eind december 2018)
- ✓ Aanvoelen van het voorbije kwartaal én komende kwartaal

► **POL januari 2019 = +17,4**

- ➡ Na drie dalingen, opnieuw stijging t.o.v. okt 2018 (+16,0)
- ➡ Vertrouwen Limburgse ondernemers blijft overeind
- ➡ Al 16 kwartelen na elkaar 'in de plus'

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - EVALUATIE en PROGNOSE

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Hoe was het voorbije kwartaal (Q4 2018)?

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Hoe was het voorbije kwartaal?

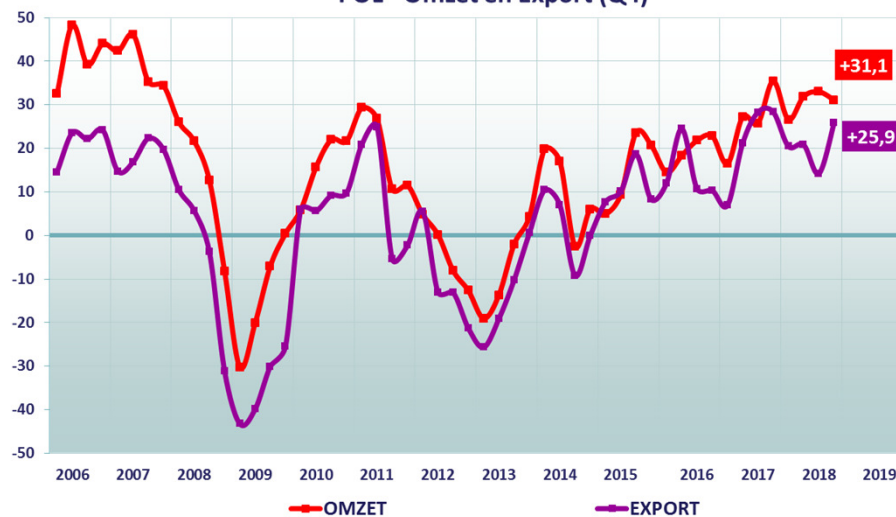
Evaluatie Q4 2018 = POL voorbije drie maanden

➔ **+20,0**

- ➔ Vierde kwartaal 2018 onverwacht sterk
- ➔ Ruim beter dan Q3 2018 (16,2)
- ➔ Ruim hoger dan prognose 3 maanden geleden (+15,7)
- ➔ Tweede beste kwartaal sinds medio 2007

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Omzet en Export (Q4)

POL januari 2019 - Persvoorstellina 8/01/2019

Hoe was het voorbije kwartaal (Q4 2018)?

- ➡ **Sterk kwartaal dankzij Export en Investeringsen**
- ➡ Na dip in Q3, **stijgt Export fors** door: van +14,2 naar **+25,9**
- ➡ Enkel tweede helft 2017 was indicator Export nog hoger
- ➡ **Investeringsen**: ook op nagenoeg **historisch hoog** niveau met **+27,9**
- ➡ **Omzet, Tewerkstelling en Winstmarge**: **weinig beweging** t.o.v. Q3 2018

POL januari 2019 - Persvoorstellina 8/01/2019

POL - Investerings en Winstmarge (Q4)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Tewerkstelling (Q4)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Vooruitzichten 1^e kwartaal van 2019?

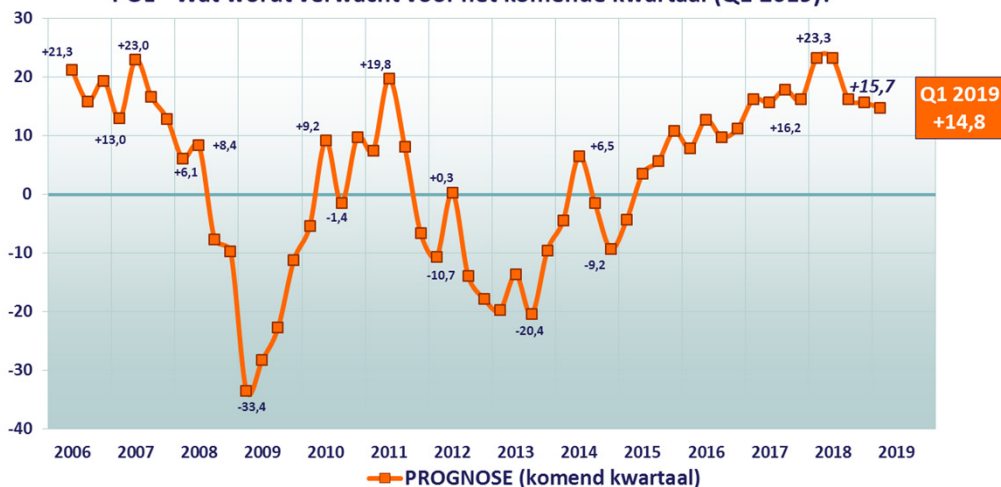
Prognose Q1 2019 = POL komende drie maanden

➔ **+14,8**

- ➔ Duidelijk lager dan evaluatie Q4 2018 (+20,0)
- ➔ Lichte achteruitgang t.o.v. vorige prognose (+15,7)
- ➔ Vierde daling op rij
- ➔ Laagste cijfer in twee jaar

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Wat wordt verwacht voor het komende kwartaal (Q1 2019)?

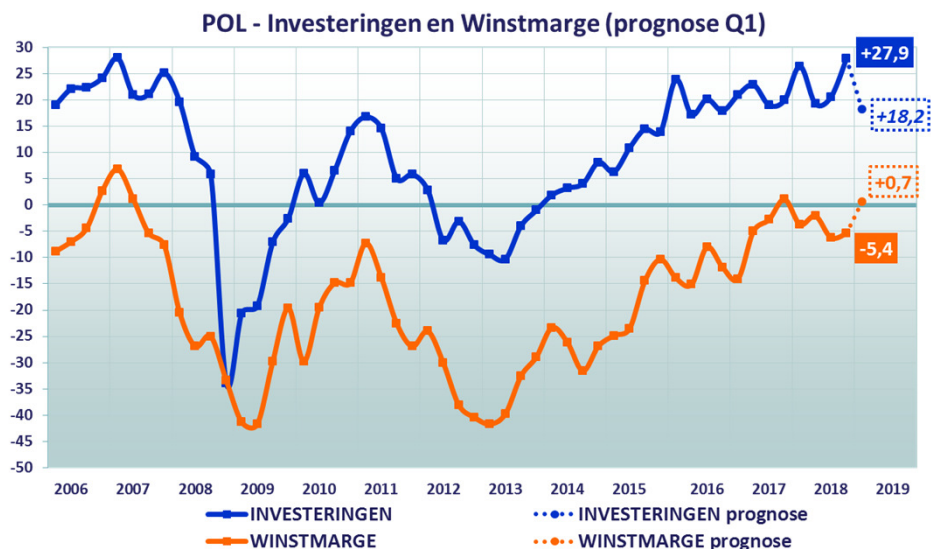

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Vooruitzichten 1^e kwartaal van 2019?

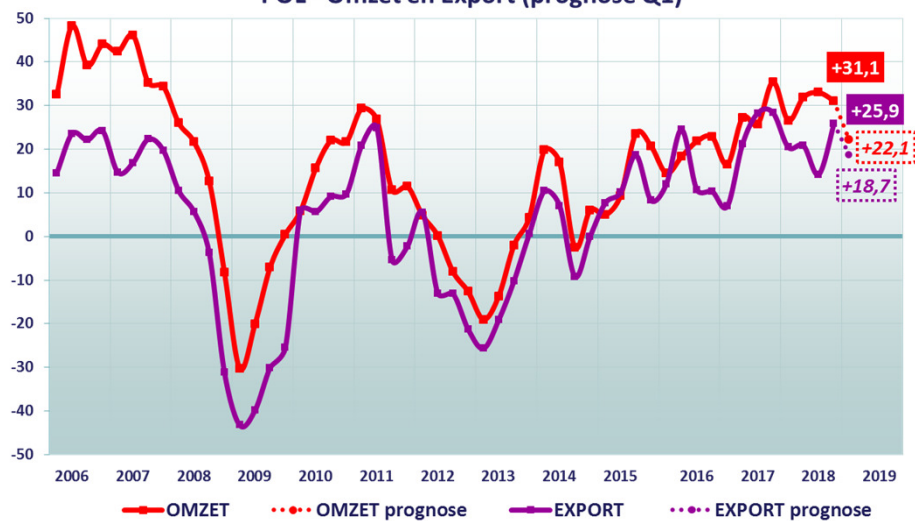
- ➔ Vooruitzichten van alle indicatoren dalen fors t.o.v. Q4 2018
- ➔ Enkel hoop op verbetering voor Winstmarge: van -5,7 naar nipte +0,7
- ➔ Vooruitzichten voor Export en Investerings verbeteren wel in vergelijking met vorige prognose van okt 2018:
 - Investerings: van +16,9 naar +18,7
 - Export: van +15,3 naar +18,2

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Omzet en Export (prognose Q1)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Tewerkstelling (prognose Q1)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

apr 2018	jul 2018	okt 2018	jan 2019
+20,9	+17,6	+16,0	+17,4

TOTAAL
POL

Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
+18,6	+18,9	+16,2	+20,0
+26,6	+31,9	+33,0	+31,1
+20,5	+20,8	+14,2	+25,9
+23,3	+24,8	+19,6	+20,5
+26,4	+19,3	+20,6	+27,9
-3,7	-2,1	-6,2	-5,4

EVALUATIE
POL - voorbije 3 maanden
OMZET
EXPORT
TEWERKSTELLING
INVESTERINGEN
WINSTMARGE

Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019
+23,2	+16,3	+15,7	+14,8
+39,9	+23,6	+27,2	+22,1
+23,2	+19,0	+16,9	+18,7
+20,9	+18,0	+15,3	+14,3
+21,7	+17,2	+15,3	+18,2
+10,5	+3,5	+3,9	+0,7

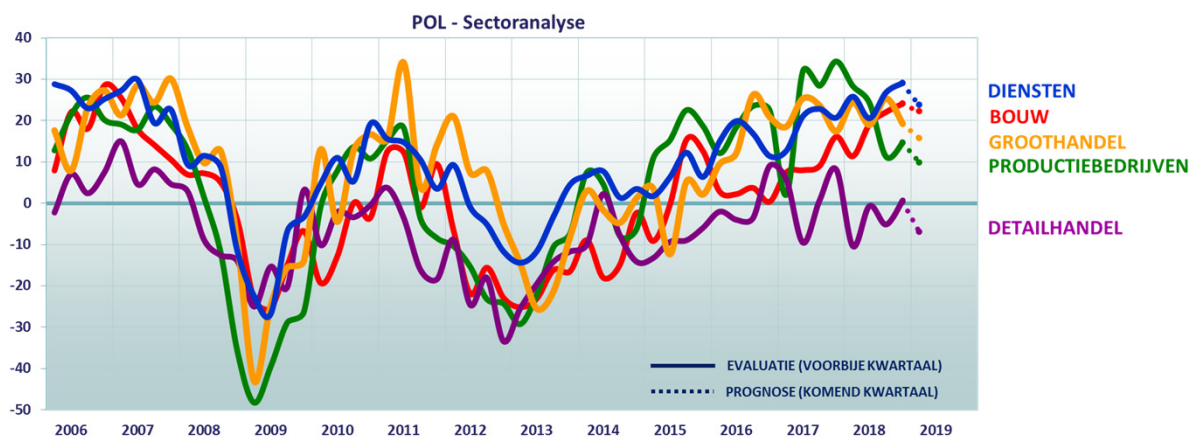
PROGNOSE
POL - komende 3 maanden
OMZET
EXPORT
TEWERKSTELLING
INVESTERINGEN
WINSTMARGE

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg

Sectoranalyse

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

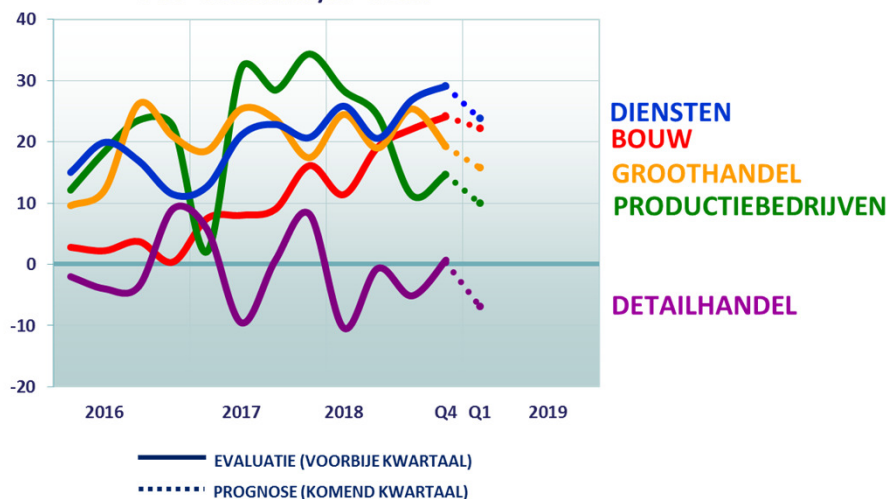
POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg Sectoranalyse

- ➔ Enkel voor Groothandel was Q4 2018 minder sterk dan Q3
- ➔ Vooruitzichten Q1 dalen in alle vijf sectoren i.v.m. Q4 2018
- ➔ Bouw als enige wel optimistischer dan drie maanden terug

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Sectoranalyse - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

DIENTEN: neemt resoluut de kop

- Best presterende sector Q4 2018: van +26,8 naar **+29,1** = op één na beste kwartaal sinds POL-metingen
- Al vijf jaar in stijgende lijn
- Meest optimistisch van alle sectoren over eerste kwartaal 2019 (s.q. op +23,7)
- Stijgende vooruitzichten voor export en investeringen

SECTOR	DIENTEN
--------	---------

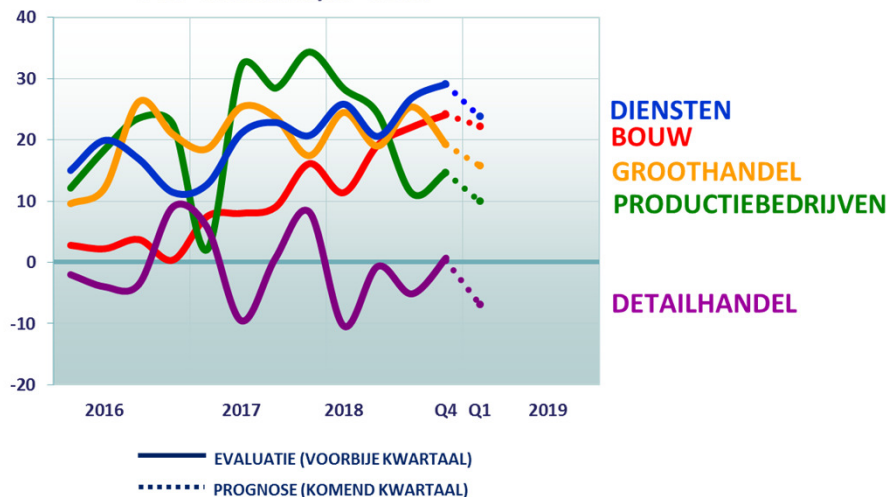
	okt 2018	jan 2019
POL	25,2	26,4

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbij 3 maanden	26,8	29,1
OMZET	50,0	43,2
EXPORT	22,7	27,1
TEWERKSTELLING	24,2	28,0
INVESTERINGEN	28,8	37,0
WINSTMARGE	8,3	9,9

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	23,7	23,7
OMZET	39,4	31,3
EXPORT	20,0	32,1
TEWERKSTELLING	23,7	22,3
INVESTERINGEN	18,5	24,0
WINSTMARGE	16,2	8,9

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Sectoranalyse - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

BOUW: zet opmars verder

- Voorbij groothandel als **tweede best** presterende sector: evaluatie Q4 2018 = **+24,1**
- **Op twee na hoogste notering ooit**
- **In stijgende lijn sinds medio 2016**
- **Vooruitzichten weinig lager dan Q4 en als enige hoger dan drie maanden geleden: +22,2**

SECTOR	BOUW
--------	------

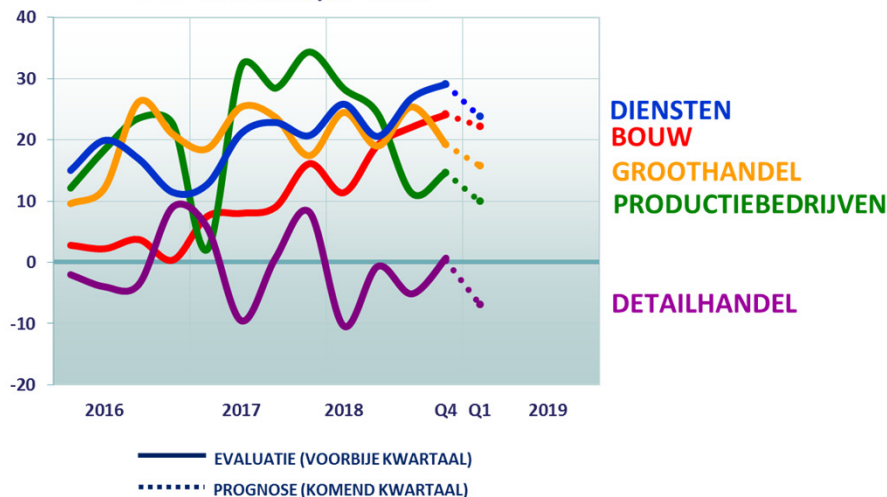
	okt 2018	jan 2019
POL	21,2	23,1

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbij 3 maanden	22,1	24,1
OMZET	35,9	34,7
EXPORT	40,0	37,5
TEWERKSTELLING	21,1	21,3
INVESTERINGEN	16,7	20,4
WINSTMARGE	-3,3	6,5

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	20,4	22,2
OMZET	30,3	26,1
EXPORT	32,0	25,0
TEWERKSTELLING	17,0	23,9
INVESTERINGEN	18,2	22,8
WINSTMARGE	4,5	13,2

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Sectoranalyse - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

GROOTHANDEL: als enige 2x lager

- Enige sector met **lagere inschatting** van **voorbije kwartaal** (+25,4 -> +19,2): over alle deel indicatoren heen (behalve export)
- Ook vooruitzichten dalen duidelijk (+15,7)
- Niettemin al 2,5 jaar op redelijk constant hoog niveau
- Qua vooruitzichten springen de investeringen wel uit de band: +31,8 = **hoogste van alle sectoren**

SECTOR	GROOTHANDEL
--------	-------------

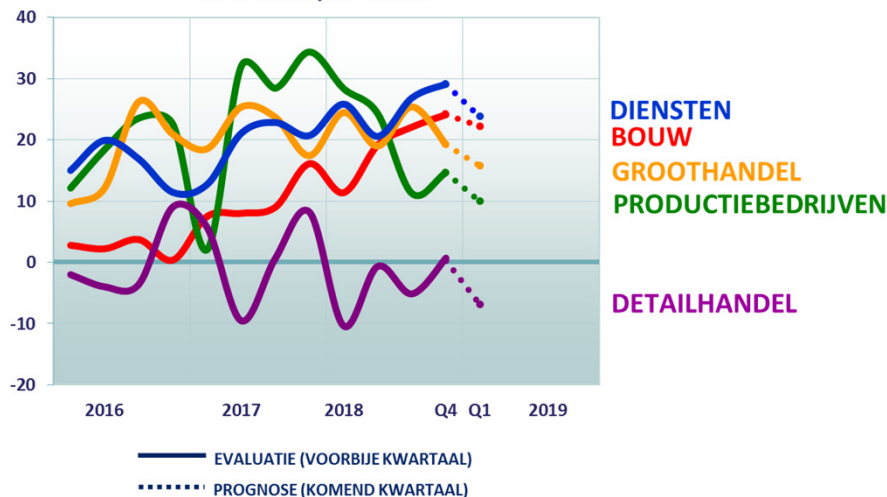
	okt 2018	jan 2019
POL	24,7	17,5

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	25,4	19,2
OMZET	51,6	45,5
EXPORT	4,3	18,8
TEWERKSTELLING	32,3	27,3
INVESTERINGEN	41,9	31,8
WINSTMARGE	-3,2	-27,3

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	24,1	15,7
OMZET	36,7	13,6
EXPORT	18,2	5,9
TEWERKSTELLING	41,4	31,8
INVESTERINGEN	24,1	31,8
WINSTMARGE	0,0	-4,5

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Sectoranalyse - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

PRODUCTIE: drastische terugval gestuit?

- Q4 2018 duidelijk beter dan Q3, vooral dankzij exportprestaties
- Aanhoudende terugval sinds begin 2018 lijkt gestuit
- Rek qua tewerkstellingsgroei lijkt eruit: slechts 4de sector in Q4, prognose Q1 daalt naar nog slechts +2,2
- Op detailhandel na minst positief over komend kwartaal: +9,9

SECTOR	PRODUCTIE
--------	-----------

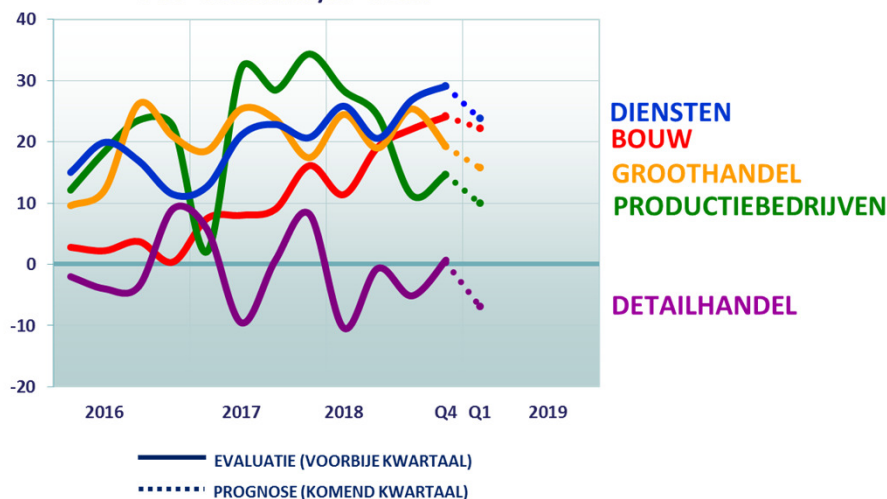
	okt 2018	jan 2019
POL	11,2	12,3

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	11,3	14,6
OMZET	25,0	26,1
EXPORT	7,1	25,6
TEWERKSTELLING	24,2	20,7
INVESTERINGEN	19,2	21,7
WINSTMARGE	-19,2	-20,9

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	11,2	9,9
OMZET	22,2	20,0
EXPORT	9,4	13,9
TEWERKSTELLING	13,1	2,2
INVESTERINGEN	15,2	17,8
WINSTMARGE	-4,0	-4,5

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Sectoranalyse - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

DETAILHANDEL: uitzonderlijk positief, maar weinig hoop op beterschap

- Redelijk uitzonderlijk: **positief getal** voor **evaluatie** voorbije kwartaal: +0,7
- Op zwaar **problematische winstmarge** (-30,8) na, stegen **alle deelindicatoren** in Q4
- Vooruitzichten zakken echter terug door het ijs: -6,9
- Verwachte **tewerkstellingsgroei** stijgt, maar blijft **negatief**: -6,4

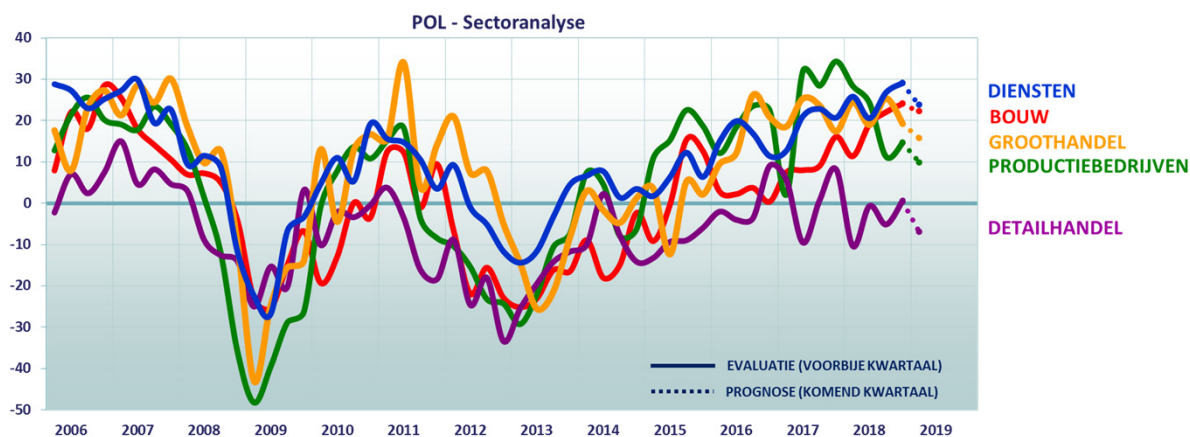
SECTOR	DETAIL HANDEL
--------	---------------

	okt 2018	jan 2019
POL	-1,7	-3,1

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	-5,1	0,7
OMZET	-1,5	0,0
EXPORT	0,0	12,5
TEWERKSTELLING	-4,5	0,0
INVESTERINGEN	1,5	21,8
WINSTMARGE	-21,2	-30,8

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	1,7	-6,9
OMZET	1,5	1,3
EXPORT	25,0	0,0
TEWERKSTELLING	-12,1	-6,4
INVESTERINGEN	1,5	-3,8
WINSTMARGE	-7,6	-25,6

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

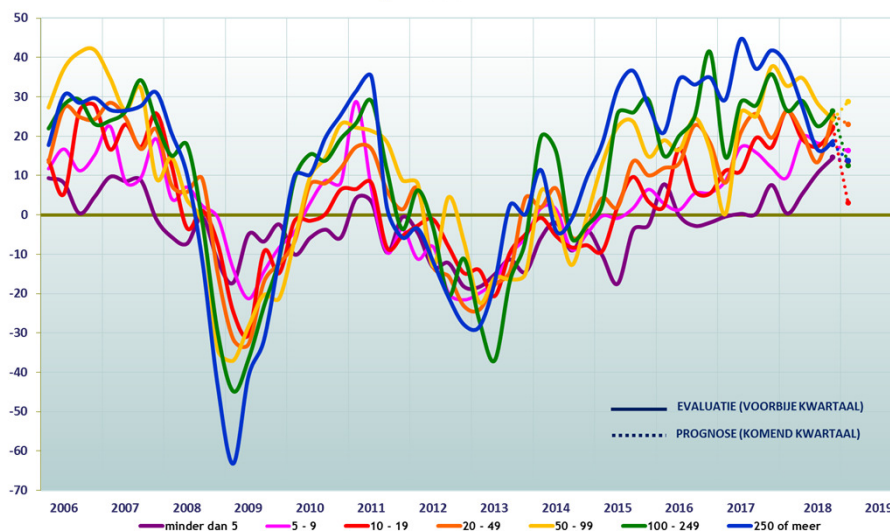

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg

Analyse o.b.v. grootte bedrijf

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

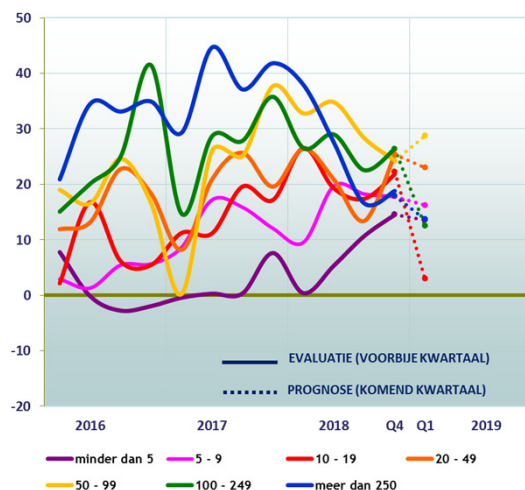
Polsslag Ondernemend Limburg

Analyse o.b.v. grootte bedrijf

- ➔ Verschillen qua evaluatie tussen groottecategorieën worden kleiner
- ➔ Q4 sterker kwartaal voor alle groottes van bedrijven
- ➔ 4 van 7 categorieën zien prognoses verbeteren (i.v.m. 3 maanden geleden)

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Analyse o.b.v. aantal werknemers - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

KLEINSTE BEDRIJVEN: maken de aansluiting door beste kwartaal ooit

- Evaluatie Q4 = +14,5: hoogste notering ooit 🏆
- Prognose Q1= 13,5: optimistischer dan 2 andere groottecategorieën

AANTAL WERKNEMERS minder dan 5

	okt 2018	jan 2019
POL	10,2	14,0

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	10,7	14,5
OMZET	22,9	13,4
EXPORT	20,0	33,3
TEWERKSTELLING	4,2	6,4
INVESTERINGEN	11,5	18,5
WINSTMARGE	-5,2	0,8

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	9,7	13,5
OMZET	21,9	25,8
EXPORT	17,2	23,3
TEWERKSTELLING	5,2	10,5
INVESTERINGEN	8,3	3,2
WINSTMARGE	-4,2	4,8

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

KLEINSTE BEDRIJVEN: maken de aansluiting door beste kwartaal ooit

- Evaluatie Q4 = +14,5: hoogste notering ooit 🏆
- Prognose Q1= 13,5: optimistischer dan 2 andere groottecategorieën
- **5 tot 9 werknemers:** als enige zowel evaluatie (+17,8) als prognose lager, maar met +16,2 **derde meest optimistische groottecategorie**

AANTAL WERKNEMERS 5 - 9

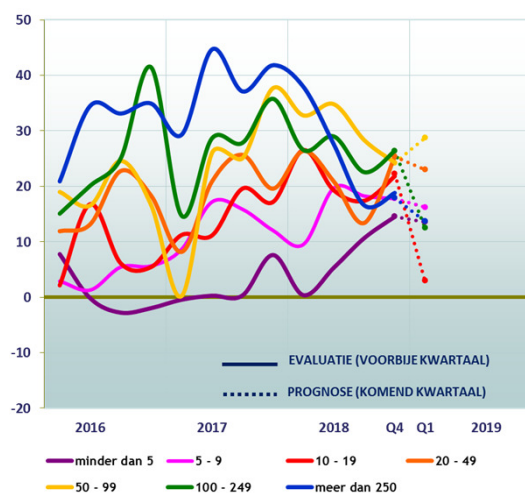
	okt 2018	jan 2019
POL	18,1	17,0

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	18,2	17,8
OMZET	41,9	27,9
EXPORT	15,4	11,8
TEWERKSTELLING	16,9	9,0
INVESTERINGEN	15,3	41,8
WINSTMARGE	1,7	-1,5

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	18,0	16,2
OMZET	27,6	28,4
EXPORT	23,1	21,4
TEWERKSTELLING	5,4	11,9
INVESTERINGEN	21,4	11,9
WINSTMARGE	12,5	7,5

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Analyse o.b.v. aantal werknemers - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

GROOTSTE BEDRIJVEN: beter dan drie maanden terug

- Cijferniveaus lopen **opvallend gelijk met kleinste bedrijven**
- Evaluatie Q4 viel met **+18,8** stuk beter mee dan verwacht (+9,8)
- Kopzorg: evolutie winstmarge = -18,6 (meest negatief)
- Duidelijk **optimistischer dan 3 maanden geleden**, behalve voor tewerkstelling

AANTAL WERKNEMERS **meer dan 250**

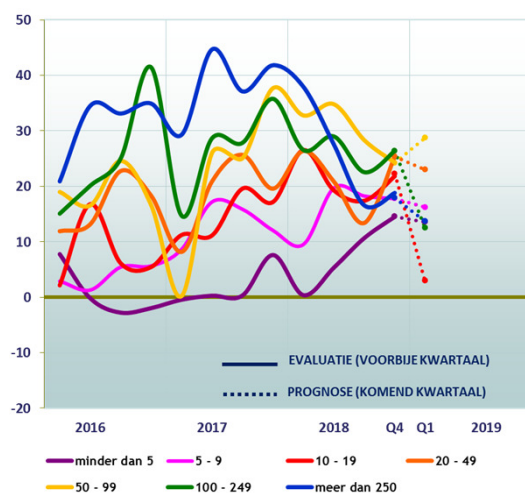
	okt 2018	jan 2019
POL	13,2	16,2

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	16,6	18,8
OMZET	28,3	36,1
EXPORT	8,7	23,3
TEWERKSTELLING	35,6	35,0
INVESTERINGEN	22,0	18,3
WINSTMARGE	-11,9	-18,6

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	9,8	13,7
OMZET	20,3	20,7
EXPORT	4,3	16,7
TEWERKSTELLING	19,0	13,8
INVESTERINGEN	5,3	15,5
WINSTMARGE	0,0	1,7

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Analyse o.b.v. aantal werknemers - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

100-249 wn.: sterkst Q4, maar optimisme ebt weg

- Evaluerden laatste kwartaal het sterkst : +26,4
- Veel minder rooskleurig over komend kwartaal: +12,5
- In 3 maanden van tweede meest optimistische naar tweede minst optimistische groottecategorie.
- Opvallend: zware daling omzetverwachtingen vs sterke vooruitzichten investeringen

AANTAL WERKNEMERS 100 - 249

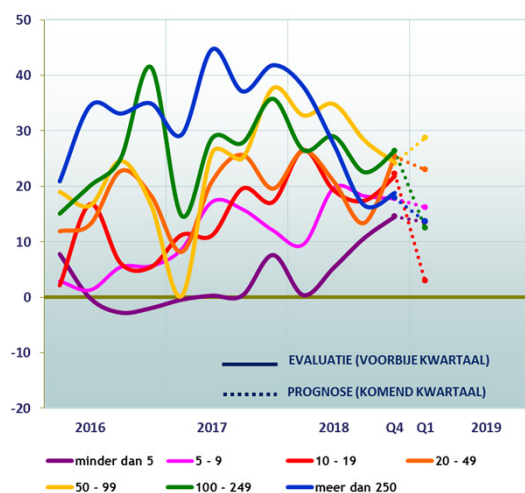
	okt 2018	jan 2019
POL	21,5	19,4

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	22,5	26,4
OMZET	53,7	52,2
EXPORT	11,5	21,2
TEWERKSTELLING	35,0	32,6
INVESTERINGEN	35,0	34,8
WINSTMARGE	-22,5	-8,9

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	20,5	12,5
OMZET	50,0	11,4
EXPORT	7,7	10,0
TEWERKSTELLING	20,0	18,2
INVESTERINGEN	25,0	36,4
WINSTMARGE	0,0	-13,6

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Analyse o.b.v. aantal werknemers - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

20-99 wn.: sterkhouders

- Versterken nog hun optimisme
- 20-49 wn.: Q4 crescendo over hele lijn, prognoses stijgen nog wat verder tot +23,0
- 50-99 wn.: enige groottecategorie waar prognoses Q1 (+28,7) nog hoger gaan dan evaluatie Q4 (+24,3)

AANTAL WERKNEMERS	20 - 49	50 - 99
-------------------	---------	---------

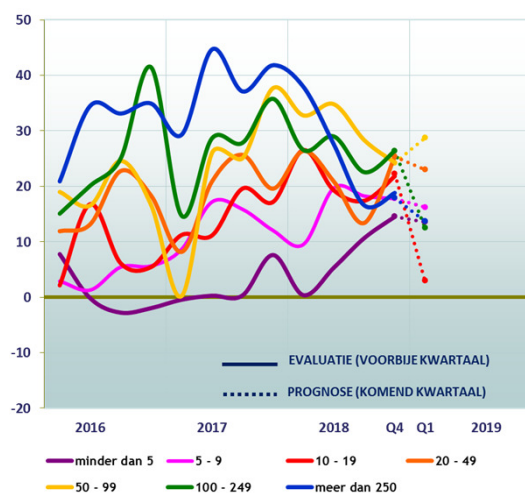
	okt 2018	jan 2019	okt 2018	jan 2019
POL	17,8	24,2	23,4	26,5

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	13,4	25,4	28,3	24,3
OMZET	26,6	34,8	46,7	43,2
EXPORT	5,7	34,4	31,6	33,3
TEWERKSTELLING	19,2	22,7	36,7	30,6
INVESTERINGEN	23,1	37,9	26,7	22,9
WINSTMARGE	-7,7	-3,0	0,0	-8,6

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	22,2	23,0	18,5	28,7
OMZET	32,1	21,2	23,3	31,4
EXPORT	31,4	37,5	15,8	29,4
TEWERKSTELLING	26,9	22,7	16,7	25,7
INVESTERINGEN	17,9	28,8	20,0	40,0
WINSTMARGE	2,6	4,7	16,7	17,1

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL - Analyse o.b.v. aantal werknemers - detail

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

10-19 wn.: opvallende daling vooruitzichten

- Ondanks **duidelijke versterking in Q4** tot +21,8...
- ... **opvallend diepe duik optimisme** over komend kwartaal tot slechts +3,0

AANTAL WERKNEMERS	10 - 19
-------------------	---------

	okt 2018	jan 2019
POL	18,6	12,4

EVALUATIE	Q3 2018	Q4 2018
POL - voorbije 3 maanden	17,4	21,8
OMZET	32,1	38,2
EXPORT	19,0	20,8
TEWERKSTELLING	12,5	29,4
INVESTERINGEN	23,2	27,9
WINSTMARGE	0,0	-7,4

PROGNOSE	Q4 2018	Q1 2019
POL - komende 3 maanden	19,8	3,0
OMZET	21,8	13,4
EXPORT	30,0	-9,1
TEWERKSTELLING	18,2	7,5
INVESTERINGEN	18,2	20,9
WINSTMARGE	10,9	-17,9

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg januari 2019

Vragen?

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Tot slot: de POL over heel 2018

TOTAAL	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
POL	+18,5	+17,3	-5,9	-19,1	+5,1	+4,7	-12,2	-12,9	-2,1	+6,6	+11,8	+17,2	+18,0

EVALUATIE	EVALUATIE												
POL - voorbije 3 maanden	+19,7	+19,9	-1,3	-21,3	+4,0	+6,7	-10,5	-13,8	-2,1	+6,1	+11,2	+16,2	+18,5
OMZET	+41,0	+39,5	+13,0	-14,2	+16,3	+19,6	-3,9	-7,6	+10,1	+14,7	+19,4	+26,2	+30,7
EXPORT	+21,1	+18,4	-4,7	-34,6	+7,6	+9,5	-10,5	-13,6	+2,1	+11,2	+14,4	+21,2	+20,3
TEWERKSTELLING	+18,8	+18,8	+4,9	-12,3	+9,1	+11,6	-1,0	-5,8	+0,1	+11,8	+14,4	+18,0	+22,1
INVESTERINGEN	+21,9	+23,8	+7,0	-12,4	+6,7	+10,6	-3,7	-6,2	+4,3	+11,4	+19,8	+20,7	+23,5
WINSTMARGE	-4,4	-1,3	-26,6	-33,1	-19,7	-17,6	-33,2	-35,7	-27,0	-18,3	-12,2	-5,2	-4,3

PROGNOSE	PROGNOSE												
POL - komende 3 maanden	+17,4	+14,7	-10,6	-16,8	+6,3	+2,7	-12,8	-12,0	-2,1	+7,0	+12,5	+18,3	+17,5
OMZET	+33,8	+28,2	-5,3	-11,3	+18,3	+9,4	-8,4	-4,5	+6,3	+16,7	+19,5	+31,7	+28,2
EXPORT	+17,3	+13,9	-15,4	-23,9	+9,5	+3,4	-8,3	-6,9	+8,8	+12,9	+19,8	+22,0	+19,5
TEWERKSTELLING	+15,9	+14,4	-1,7	-11,7	+8,5	+8,6	-7,4	-10,3	-2,5	+6,2	+13,2	+17,7	+17,1
INVESTERINGEN	+16,3	+17,2	-4,4	-12,2	+5,4	+4,6	-12,7	-10,8	-2,6	+9,0	+13,2	+17,1	+18,1
WINSTMARGE	+3,7	-0,3	-26,3	-25,1	-10,3	-12,7	-27,0	-27,4	-20,6	-9,8	-3,0	+2,9	+4,6

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Tot slot: de POL over heel 2018

- Gemiddelde van **+18,0** over 4 kwartalen
- Komend van +17,2 over heel 2017
- Vijfde verbetering op rij
- Enkel over 2006 (+18,5) waren Limburgse ondernemers nog iets positiever gestemd
- Gemiddelde prognoses wel lager dan 2017

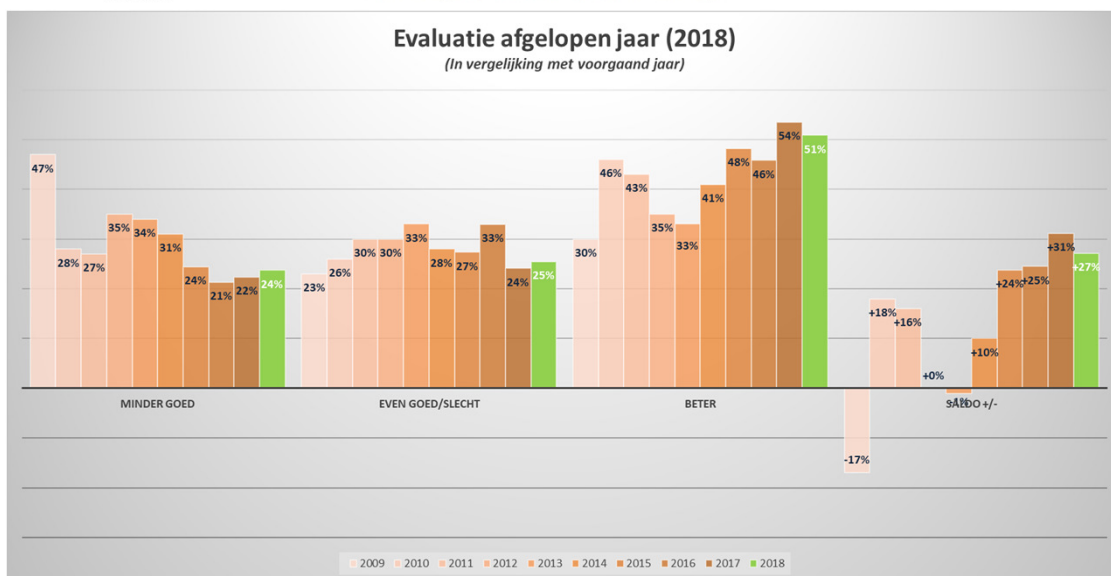
POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL Themabevraging januari 2019

'Outlook 2019'

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Evaluatie afgelopen jaar (2018) (In vergelijking met voorgaand jaar)

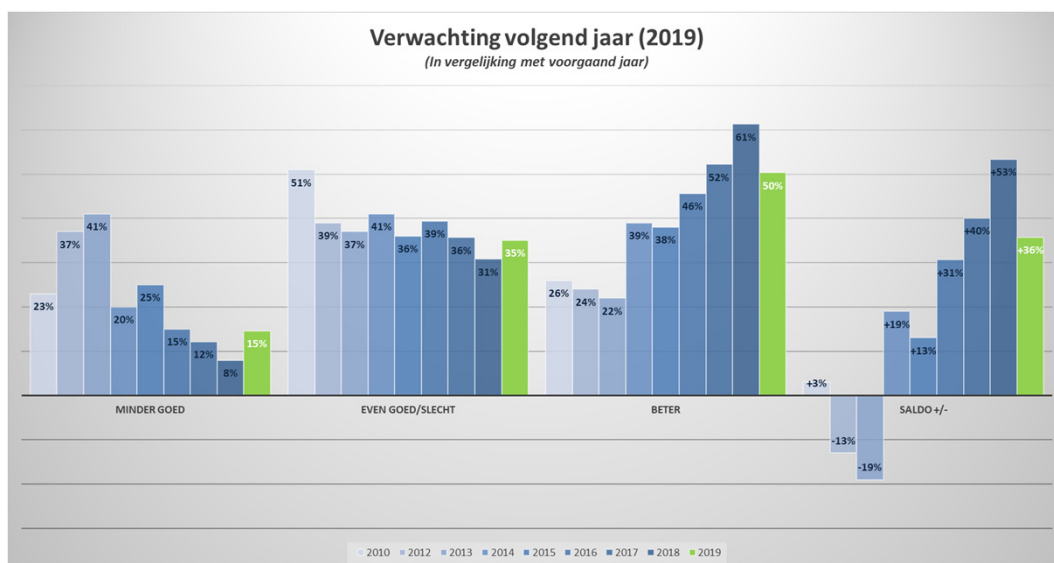

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Evaluatie 2018 volgens sector - in vergelijking met evaluatie 2017					Vergelijking: Saldo +/- 2017
Sector	minder goed	even goed/slecht	beter	Saldo +/- 2018	
Bouw	23%	32%	45%	+22%	+31%
Detailhandel	32%	28%	40%	+8%	+2%
Diensten	19%	22%	59%	+40%	+33%
Groothandel	9%	23%	68%	+59%	+42%
Productie	30%	24%	46%	+16%	+50%
Eindtotaal	24%	25%	51%	+27%	+31%

Evaluatie 2018 volgens grootte - in vergelijking met evaluatie 2017					Vergelijking: Saldo +/- 2017
Aantal werknemers	minder goed	even goed/slecht	beter	Saldo +/- 2018	
< 5	26%	27%	47%	+21%	+11%
5-9	22%	21%	57%	+34%	+25%
10-19	16%	22%	61%	+45%	+46%
20-49	20%	32%	48%	+28%	+36%
50-99	23%	31%	46%	+23%	+63%
100-249	18%	20%	61%	+43%	+37%
>= 250	38%	22%	40%	+2%	+36%
Eindtotaal	24%	25%	51%	+27%	+31%

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

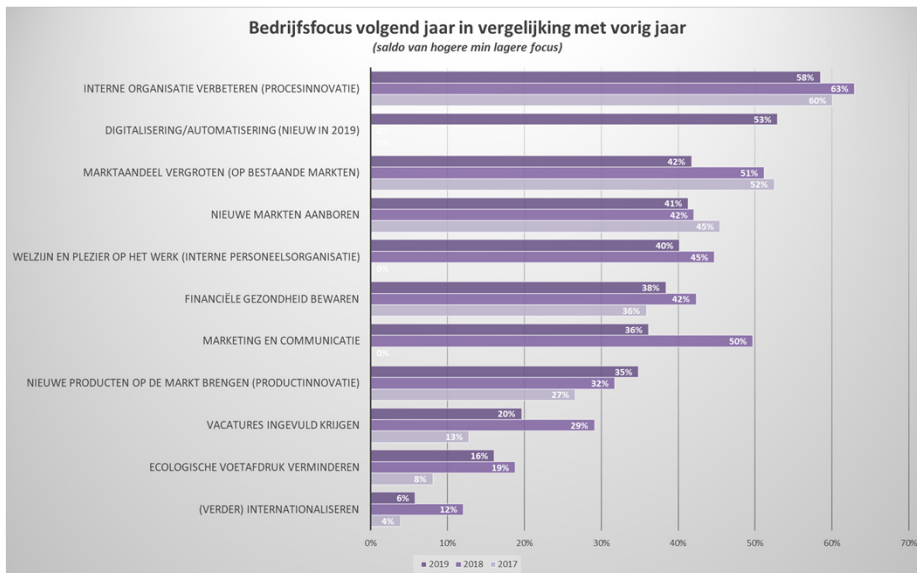
Verwachtingen 2019 volgens sector - in vergelijking met verwachtingen 2018					Vergelijking: Saldo +/- 2018
Sector	minder goed	even goed/slecht	beter	Saldo +/- 2019	
Bouw	10%	43%	47%	+37%	+58%
Detailhandel	26%	37%	37%	+12%	+29%
Diensten	12%	33%	55%	+44%	+63%
Groothandel	18%	23%	59%	+41%	+42%
Productie	14%	32%	53%	+39%	+53%
Eindtotaal	15%	35%	50%	+36%	+53%

Verwachtingen 2019 volgens grootte - in vergelijking met verwachtingen 2018					Vergelijking: Saldo +/- 2018
Aantal werknemers	minder goed	even goed/slecht	beter	Saldo +/- 2019	
< 5	12%	39%	49%	+37%	+49%
5-9	14%	38%	48%	+35%	+42%
10-19	21%	28%	51%	+30%	+77%
20-49	11%	29%	60%	+49%	+45%
50-99	17%	34%	49%	+31%	+71%
100-249	14%	43%	43%	+30%	+63%
>= 250	17%	33%	50%	+33%	+42%
Eindtotaal	15%	35%	50%	+36%	+53%

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Focus 2019 in vergelijking met 2018				Saldo +/-		
	lager	gelijk	hoger	2019	2018	2017
Interne organisatie verbeteren (procesinnovatie)	2%	38%	60%	58%	63%	60%
Digitalisering/automatisering	2%	44%	54%	53%	/	/
Marktaandeel vergroten (op bestaande markten)	4%	51%	46%	42%	51%	52%
Nieuwe markten aanboren	3%	53%	44%	41%	42%	45%
Welzijn en plezier op het werk (interne personeelsorganisatie)	1%	58%	41%	40%	45%	/
Financiële gezondheid bewaren	2%	57%	41%	38%	42%	36%
Marketing en communicatie	4%	57%	40%	36%	50%	/
Nieuwe producten op de markt brengen (productinnovatie)	4%	58%	39%	35%	32%	27%
Vacatures ingevuld krijgen	9%	62%	29%	20%	29%	13%
Ecologische voetafdruk verminderen	6%	71%	23%	16%	19%	8%
(Verder) internationaliseren	12%	71%	17%	6%	12%	4%

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Focus 2019 in vergelijking met 2018	Saldo +/-					
	2019	Bouw	Detailhandel	Diensten	Groothandel	Productie
Interne organisatie verbeteren (procesinnovatie)	58%	56%	34%	66%	50%	69%
Digitalisering/automatisering	53%	44%	45%	60%	64%	52%
Marktaandeel vergroten (op bestaande markten)	42%	31%	24%	52%	68%	41%
Nieuwe markten aanboren	41%	34%	30%	41%	68%	52%
Welzijn en plezier op het werk (interne personeelsorganisatie)	40%	47%	24%	42%	45%	44%
Financiële gezondheid bewaren	38%	43%	36%	36%	32%	43%
Marketing en communicatie	36%	24%	33%	45%	32%	36%
Nieuwe producten op de markt brengen (productinnovatie)	35%	19%	11%	39%	64%	57%
Vacatures ingevuld krijgen	20%	33%	-1%	20%	18%	24%
Ecologische voetafdruk verminderen	16%	11%	8%	13%	32%	31%
(Verder) internationaliseren	6%	-4%	-9%	7%	23%	23%

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Focus 2019 in vergelijking met 2018	Saldo +/-							
	2019	< 5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-249	>= 250
Interne organisatie verbeteren (procesinnovatie)	58%	35%	66%	61%	64%	77%	67%	74%
Digitalisering/automatisering	53%	37%	42%	37%	64%	74%	71%	79%
Marktaandeel vergroten (op bestaande markten)	42%	31%	32%	51%	48%	43%	60%	46%
Nieuwe markten aanboren	41%	30%	29%	54%	51%	57%	55%	35%
Welzijn en plezier op het werk (interne personeelsorganisatie)	40%	24%	31%	34%	54%	57%	57%	54%
Financiële gezondheid bewaren	38%	32%	35%	54%	41%	40%	31%	39%
Marketing en communicatie	36%	32%	29%	37%	41%	60%	43%	26%
Nieuwe producten op de markt brengen (productinnovatie)	35%	17%	18%	42%	38%	54%	67%	46%
Vacatures ingevuld krijgen	20%	-2%	15%	25%	30%	51%	31%	25%
Ecologische voetafdruk verminderen	16%	7%	12%	12%	25%	29%	24%	23%
(Verder) internationaliseren	6%	-7%	3%	-4%	18%	26%	24%	11%

POL januari 2019 - Persvoorstellina 8/01/2019

Uitdaging: Brexit

De Brexit zal in 2019 - rechtstreeks en/of onrechtstreeks - een belangrijke impact hebben op mijn onderneming			
	%		
helemaal akkoord	7%	AKKOORD	30%
eerder akkoord	23%		
eerder NIET akkoord	42%	NIET AKKOORD	70%
helemaal NIET akkoord	28%		

POL januari 2019 - Persvoorstellina 8/01/2019

Stelling "De Brexit zal in 2019 - rechtstreeks en/of onrechtstreeks - een belangrijke impact hebben op mijn onderneming."

Sector	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	NIET AKKOORD	AKKOORD	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
Bouw	28%	45%	73%	27%	23%	3%
Detailhandel	32%	47%	79%	21%	19%	1%
Diensten	34%	42%	75%	25%	19%	6%
Groothandel	27%	41%	68%	32%	32%	0%
Productie	14%	35%	49%	51%	33%	18%
Eindtotaal	28%	42%	70%	30%	23%	7%

Stelling "De Brexit zal in 2019 - rechtstreeks en/of onrechtstreeks - een belangrijke impact hebben op mijn onderneming."

Grootte	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	NIET AKKOORD	AKKOORD	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
1: minder dan 5	38%	42%	79%	21%	17%	4%
2: 5-9	29%	45%	74%	26%	24%	2%
3: 10-19	30%	42%	73%	27%	24%	3%
4: 20-49	27%	49%	76%	24%	19%	5%
5: 50-99	20%	43%	63%	37%	29%	9%
6: 100-249	17%	49%	66%	34%	29%	5%
7: 250 of meer	20%	25%	45%	55%	31%	24%
Eindtotaal	28%	42%	70%	30%	23%	7%

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019

Polsslag Ondernemend Limburg

januari 2019

POL januari 2019 - Persvoorstelling 8/01/2019